

YÖNETİM BİLİMLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Editörler

Yakup Özkaya

Veysel Erat

Ferit İzci

Aytaç Duran

YÖNETİM BİLİMLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Editörler: Yakup Özkaya - Veysel Erat - Ferit İzci - Aytaç Duran

Yayın No.: 4660
Beşeri Bilimler No.: 489
ISBN: 978-625-427-902-7
E-ISBN: 978-625-427-901-0
Basım Sayısı: 1. Basım, Aralık 2022

© Copyright 2022, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Akademik Yayıncılık, 2011 yılından beri "tanınmış uluslararası yayınevi" statüsündedir.

Bu ansiklopedide yayınlanan madde başlarının bilimsel ve hukuksal sorumluluğu yazarlarına aittir.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Zümran Usta -zumran.usta@gmail.com

Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-

Kapak Tasarım: Onat Algül -info@krnajans.com-

Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Özkaya, Yakup., Erat, Veysel., İzci, Ferit., Duran, Aytaç.

Yönetim Bilimleri Ansiklopedisi / Editörler: Yakup Özkaya - Veysel Erat - Ferit İzci - Aytaç Duran

1. Basım, X + 690 s., 16,5x24 cm. Kaynakça ve dizin var.

ISBN: 978-625-427-902-7

E-ISBN: 978-625-427-901-0

1. Yönetim Bilimi 2. Örgütler

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

Sipariş: siparis@nobelyayin.com- **E-Satış:** www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com

www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan, Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519

Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

ÖN SÖZ

Devletin toplumsal hayatta oynadığı rol, ideolojilerin etkileri, teorilerin pratikteki karşılıkları, politikaların ne anlam ifade ettiği ve dolaşımında olan yaklaşımların gerçeklikteki tezahürleri hakkındaki bilgilerin, konuşmaların ve yorumların çoğu zaman günlük dilde oldukça yüzeysel bir anlama sahip olduğu bilinmektedir. Dört cilt olarak hazırlanan Kamu Yönetimi Ansiklopedileri (Yönetim Bilimleri, Hukuk Bilimleri, Siyaset Bilimi ve Yerel Yönetimler Kent ve Çevre Politikaları) ve bir ciltten oluşan Kamu Politikası Ansiklopedisi, en azından bu konularda ilgili alanlara katkı sunmanın bir çabası olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın hedef kitlesi bilim insanları, öğrenciler, alandaki uzmanlar ve genel olarak bu konulara ilgi duyan okuyuculardır. Bu nedenle çalışma yalnızca salt bilimsel ya da resmî alan gözetilerek hazırlanmamıştır.

Dört ciltten oluşan Kamu Yönetimi Ansiklopedileri ile Kamu Politikası Ansiklopedisi'nin düşünsel altyapısı, 2021 Eylül ayında şekillenmiş olup somut çalışmalar aynı yılın Aralık ayında başlamıştır. Konuyla ilgili bilimsel çalışmalara ansiklopedilerde yer alması planlanan düşünür, kuram ve kavramların derlenmesiyle başlamıştır. İlgili derlemeler yapılırken uluslararası alanda tanınmış ansiklopedik çalışmalar, temel eserler ile SCOPUS ve ISI indekslerde yer alan akademik metinler incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda kavramların, çalışmalardaki kullanım sıklıkları, kamu yönetimi alanındaki önemleri ve okurların ihtiyaçları dikkate alınarak her bir ansiklopedide yer alacak madde listeleri ayrı ayrı oluşturulmuştur. Bu listeler alandaki saygın teorisyenleri, olayları, fikirleri, olguları ve özet arka plan bilgileri içeren bir koleksiyon özelliği gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Planlama sonrası süreçte madde başlarının ilgililere duyurulması ve dağıtımının yapılabilmesi amacıyla ilgili web siteleri¹ oluşturulmuştur. Ardından kişi, kuram ve kavramların sisteme girişlerinin tamamlanmasıyla akademik iş birliği konusundaki adımlar hızlı bir şekilde atılmaya başlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu web sitesinde yer alan iletişim bilgileri kullanılarak Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri ile Hukuk Fakültelerinde aktif olarak görevde bulunan tüm öğretim elemanlarına projenin detayları aktarılmış olup madde başlarının yazımı için davet yazıları gönderilmiştir. Bilimsel iş birliğimizin bir parçası olarak daha önce hazırlanmış madde başları listelerindeki başlıklar hakkında dilek ve öneriler de bu süreçte toplanarak çalışmaya hem yeni madde başları eklenmiş hem de hazırlanacak olan ansiklopedilere disiplinlerarası özellik kazandırılmıştır. Madde başlarına ansiklopediye ilişkin öneriler ışığında nihai listenin hazırlanmasının ardından yazarlara sorumlu oldukları maddeler başları belirtilmiş ve yazım süreçleri başlatılmıştır. 2022 yılı Aralık ayında madde başlarının yazımı ve hakem değerlendirme süreçleri tamamlanmış olup ansiklopedinin basımı tamamlanmıştır.

Büyük bir özveri ve yaklaşık bir buçuk yıllık ekip çalışmasının bir ürünü olan ansiklopediler, 93 farklı kurumda yer alan 242 akademisyen ve kamu personeli tarafından yazılan 924 madde başından oluşmaktadır. Maddelerin yazım süreçlerinde yer alarak literatürdeki önemli bir eksikliğin kapatılmasına yardımcı olan ve çalışmaya değer katan tüm meslektaşlarımıza katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz. Bu yapıtların Türkiye'de son yıllarda gelişen kaynak eser olma kabiliyetine sahip eserler literatürüne katkı sunmasını umuyoruz.

Editörler
26.12.2022

¹ <https://kamuyonetimiansiklopedisi.com/> - <https://kamupolitikasiansiklopedisi.com/>

İÇİNDEKİLER

AÇIK DEVLET	1	CUMHURBAŞKANLIĞI OFİSLERİ	63
Özer KÖSEOĞLU		Kürşad Emrah YILDIRIM	
AÇIK KARİYER SİSTEMİ	3	CUMHURBAŞKANLIĞI POLİTİKA KURULLARI.....	66
Nazlı NALCI ARIBAŞ		Serhat SAATÇİ	
AÇIK VERİ.....	4	CUSH RAPORU.....	72
Özer KÖSEOĞLU		Cantürk CANER	
ADHOKRASİ.....	6	ÇOK DÜZLEMLİ YÖNETİŞİM (MULTI-LEVEL GOVERNANCE)	74
Elif GENÇ-TETİK		Sabrina KAYIKCI	
AĞ TOPLUMU.....	9	DANTEL RAPORU	78
Nur ŞAT		Cantürk CANER	
AĞ YÖNETİŞİMİ (NETWORK GOVERNANCE)	14	DEMİNG DÖNGÜSÜ (PDCA).....	80
Sabrina KAYIKCI		Murat Yusuf UÇAN	
BAKAN	19	DEMİR ÜÇGENLER (IRON TRIANGLES).....	82
Çağrı ÇOLAK		Lutfi YALÇIN	
BAKANLAR KURULU (KABİNE, HÜKÜMET).....	23	DENETİM.....	85
Cem ANGIN		İbrahim Ethem TAŞ	
BARKER RAPORU	26	Sadegül DURGUN	
Songül DEMİREL DEĞİRMENÇİ		DEPARTMENTALİZM (BÖLÜMLEME).....	90
BEVERIDGE RAPORU.....	29	Ferda KOÇ	
Duygu YILMAZ		DEVLET	92
BİLGİ TOPLUMU.....	33	Yahya DEMİRKANOĞLU	
Demokaan DEMİREL		DEVLET BAŞKANLIĞI.....	94
Gizem KABASAKAL		Fatma Eda ÇELİK	
BİLGİ ve İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ	38	DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI.....	103
Hakan Gökhan GÜNDOĞDU		Süha Oğuz ALBAYRAK	
BİLGİ YÖNETİMİ	42	DEVLETLEŞTİRME	108
Nilgün KAHRAMAN		Kıvanç DEMİRCİ	
BÜROKRASİ	45	DİJİTAL ÇAĞ YÖNETİŞİMİ.....	110
Cem ANGIN		Senem DEMİRKIRAN	
BÜROKRATİK KOLEKTİVİZM	48	DİJİTALLEŞME	113
Recep AYDIN		Kürşad Emrah YILDIRIM	
BÜTÇELEME.....	52	DİSİPLİN	114
Arzu POLAT		Murat SEMERCİ	
CUMHURBAŞKANLIĞI (HÜKÜMET) SİSTEMİ ..57		DURUMSALLIK YAKLAŞIMI.....	116
Ünal KÜÇÜK		Tekin AVANER	
CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ	60	Kubilay DÜZENLİ	
Yahya DEMİRKANOĞLU		DÜZENLEYİCİ DEVLET	121
		Haydar ALBAYRAK	

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ	
KURUMLAR.....	124
Osman KARACAN	
E-DEMOKRASİ.....	130
Nur ŞAT	
E-DEVLET	136
Veysel BABAHANOĞLU	
Erhan ÖRSELLİ	
ELEŞTİREL KAMU YÖNETİMİ.....	140
Lutfi YALÇIN	
ENDERUN MEKTEBİ.....	144
Samed KURBAN	
ENTROPİ	148
Metin IŞIK	
ENVANTER YÖNETİMİ.....	150
Serhat SAATCİ	
ESNEKLİK	152
Songül DEMİREL DEĞİRMENCİ	
ETİK	154
Vedat YILMAZ	
Cüneyt TELSAC	
ETKİLİLİK.....	158
Mehtap ÇAKMAK BARSBAY	
ETKİNLİK.....	161
Mehtap ÇAKMAK BARSBAY	
FARKLILIKLARIN YÖNETİMİ.....	163
Gaye Berna AGUN POYRAZOĞLU	
FISHER RAPORU.....	165
Tülay DEMİR	
FORDİZM.....	168
Recep AYDIN	
FRED W. RIGGS – PRİZMATİK	
TOPLUM KURAMI.....	172
Nuray E. KESKİN	
GANİMET SİSTEMİ.....	175
Hande TEK TURAN	
GEORGE HOMANS/İNSAN GRUBU	
YAKLAŞIMI.....	179
Esin Benhür Aktürk	
GÜÇ	180
Murad DUZCU	
GÜVENLİK.....	183
Hüseyin ARAS	
GÜVENLİK SORUŞTURMASI.....	188
Hüseyin ARAS	
HALKLA İLİŞKİLER	193
Tekin AVANER	
Kubilay DÜZENLİ	
HARWOOD ARAŞTIRMALARI	198
Kürşad Emrah YILDIRIM	
HAWTHORNE ARAŞTIRMALARI	199
Kürşad Emrah YILDIRIM	
HENRY FAYOL.....	201
Cantürk CANER	
HERBERT A. SIMON	204
Elif GENÇ-TETİK	
HESAP VEREBİLİRLİK.....	207
Hakan Gökhan GÜNDOĞDU	
HİBRİTLEŞME	211
Esin BENHÜR AKTÜRK	
HİYERARŞİ	213
İbrahim Ethem TAŞ	
Sadegül DURGUN	
HİZMET İÇİ EĞİTİM	217
Onur Kemal YILMAZ	
İÇ DENETİM.....	222
Osman KARACAN	
İDARE	225
Hakan Gökhan GÜNDOĞDU	
İDARİ VESAYET.....	228
Kürşad Emrah YILDIRIM	
İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ MODELİ.....	229
Ayşenur ÖKTEM ÖZGÜR	
İNOVASYON	234
Cüneyt TELSAC	
Vedat YILMAZ	
İNOVASYON ve KAMU POLİTİKASI	238
Elif GENÇ-TETİK	
İŞ SINIFLANDIRMASI.....	240
Süha Oğuz ALBAYRAK	
İTHAL İKAMECİ POLİTİKALAR	246
Merve İZCİ	

İTİBAR: YÖNETİMİ, ÖLÇÜMÜ ve ÖNEMİ ..248 Metin İŞİK	KAMU POLİTİKASI OLUŞTURMA SÜRECİ ... 326 Haydar ALBAYRAK
KADIN POLİTİKALARI.....252 Ayşenur ÖKTEM ÖZGÜR	KAMUSAL EYLEM – KÖKLER.....329 Fatma Eda ÇELİK
KADRO SİSTEMİ.....261 Süha Oğuz ALBAYRAK	KAMU TERCİHİ YAKLAŞIMI.....333 Gamze KOÇAK ERAT
KALİTE ÇEMBERİ266 Derya AKTAŞ	KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ335 Mustafa DEMİRKOL
KALİTE YÖNETİMİ270 Mehmet Emirhan KULA	KAMU YARARI.....337 Arzu POLAT
KALKINMA AJANSLARI273 Hande TEK TURAN	KAMU YÖNETİMİ.....340 Senem DEMİRKIRAN
KAMERALİZM280 Çağrı ÇOLAK	KAPASİTE GELİŞTİRME344 Cuma YILDIRIM
KAMU DEĞERİ YAKLAŞIMI.....284 Muhammed Z. ÇİĞMAN	KARİYER YÖNETİMİ346 Nazlı NALCI ARIBAŞ
KAMU DEĞERİ287 Samed KURBAN	KARİZMA351 Aydoğan KUTLU
KAMU DENETÇİSİ.....290 Bengi DEMİRCİ	KAST BÜROKRASİ354 Serkan DORU
KAMU DİPLOMASİSİ.....293 Murad DUZCU	KAYA RAPORU357 Mustafa DEMİRKOL
KAMU DÜZENİ295 Hüseyin ARAS	KAYIRMACILIK (NEPOTİZM)361 Hande TEK TURAN
KAMU GÜCÜ299 Onur DURUKAL	KAYMAKAM (District Governor)365 Erkan İLHAN
KAMU HİZMETİ GÖRÜLME YÖNTEMLERİ ..302 Senem DEMİRKIRAN	KAYNAK YÖNETİMİ.....369 Taner EKEN
KAMU HİZMETİ.....305 Nur ŞAT	KENTSEL YOKSULLUK.....371 Tuba NERGİZ
KAMULAŞTIRMA (İSTİMLÂK)311 Merve İZCİ	KOORDİNASYON (EŞGÜDÜM).....373 Ferda KOÇ
KAMU ÖZEL ORTAKLIĞI (PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP)313 Ünal KÜÇÜK	KURUL-TİPİ ÖRGÜTLENME - KÖKLER.....378 Fatma Eda ÇELİK
KAMU PERSONELİ.....317 Süha Oğuz ALBAYRAK	KÜRESEL YÖNETİŞİM.....383 Hakan ÖZDEMİR
KAMU POLİTİKASI322 Veysel ERAT	LEVİATHAN DEVLET386 Fuat BOZYEL
KAMU POLİTİKASININ ETİK ANALİZİ323 Tuğçe GÜR TÜRKDOĞAN	LİDERLİK389 Ahmet USLU

YAZAR LİSTESİ

Özer KÖSEOĞLU

*Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgi*ler Fakültesi, Sakarya*

Nazlı NALCIARIBAŞ

Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya

Elif GENÇ-TETİK

Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Çorum

Nur ŞAT

Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İİBF/SBKY Bölümü, Çorum

Sabrina KAYIKÇI

Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Burdur

Çağrı ÇOLAK

Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon

Cem ANGIN

Dr. Öğr. Gör., Ordu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD, Ordu

Songül DEMİREL DEĞİRMENCİ

Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi Sungurlu MYO Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Çorum

Demokaan DEMİREL

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kocaeli

Gizem KABASAKAL

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi SBE, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Kocaeli

Hakan Gökhan GÜNDOĞDU

Arş. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi SBKY Bölümü, Eskişehir

Nilgün KAHRAMAN

Arş. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Elazığ

Recep AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Çorum

Arzu POLAT

Arş. Gör. Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İİBF, İktisat, Osmaniye

Yahya DEMİRKANOĞLU

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi İ.İ.B.F. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Bitlis

Kürşad Emrah YILDIRIM

Doç. Dr., Anadolu Üniversite İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Eskişehir

Serhat SAATÇİ

Öğr. Gör. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Çorum

Ünal KÜÇÜK

Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü, Malatya

Cantürk CANER

Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kütahya

Sabrina KAYIKCI

Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Burdur

Emre SAVUT

Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Burdur

Murat Yusuf UÇAN

Öğr. Gör. Dr. Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Gönen MYO, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik, Isparta

Lutfi YALÇIN

Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İİBF SBKY, Balıkesir

İbrahim Ethem TAŞ

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Kahramanmaraş

Sadegül DURGUN

Arş. Gör. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Kahramanmaraş

Ferda KOÇ

Arş. Gör. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF SBKY, Ağrı

Fatma Eda ÇELİK

Dr., Doktora Sonrası Araştırmacı, PSL Université, École Pratique des Hautes Études (EPHE), Tarih ve Filoloji Bilimleri Alanı, Paris

Süha Oğuz ALBAYRAK

Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara

Kıvanç DEMİRCİ

Dr. Öğretim Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi İİBF SBKY, Bitlis

Senem DEMİRKIRAN

Dr., Trakya Üniversitesi, İpsala Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümü Adalet Programı, Edirne

Murat SEMERCİ

Arş. Gör. Dr., Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gümüşhane

Tekin AVANER

Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Ankara

Kubilay DÜZENLİ

Araştırma Görevlisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon

Haydar ALBAYRAK

Doç. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi Battalgazi Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Malatya

Osman KARACAN

Öğr. Gör. Dr., Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kastamonu

Veysel BABAHANOĞLU

Dr. Düzce Üniversitesi, Akçakoca Adalet MYO, Düzce

Erhan ÖRSELLİ

Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBF, SBKY, Konya

Metin IŞIK

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF İşletme, Bitlis

Vedat YILMAZ

Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Malatya

Cüneyt TELSAC

Doktorant, Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Van

Mehtap ÇAKMAK BARSBAY

Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, Ankara

Gaye Berna AGUN POYRAZOĞLU

Dr.

Tülay DEMİR

Araştırma Görevlisi, Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Artvin

Nuray ERTÜRK KESKİN

Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi İİBF SBKY, Samsun

Hande TEK TURAN

Dr. Öğr. Üyesi, Yeditepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul

Esin BENHÜR AKTÜRK

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi, İstanbul

Murad DUZCU

Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Hatay

Hüseyin ARAS

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir

GÜVENLİK

Hüseyin ARAS

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, huseyinaras06@gmail.com, orcid: 0000-0001-8117-6574

GİRİŞ

Güvenlik, değer atfedilmiş olan varlıkları öngörülen ya da öngörülemeyen tehlikelerin verebileceği zararlardan korumak suretiyle sağlanan nihaî hâldir. Bu nihaî hâlin gerekçesi varlıkların nesnel yada öznel içerikli korunma ihtiyaçlarıdır. Korunma ihtiyacını, tehlikelerin yarattığı riskler sebebiyle algılanan tehditler ortaya çıkarır. Bu ihtiyacın karşılanamaması nedeniyle oluşabilen güvensizlik hâli siyasi otoriteler için meşruiyet sorunlarına yol açabilir. Bu nedenle güvenliğin sağlanması meselesi, kamu yönetiminin yadsınamaz, ertelenemez ve ihmâl edilemez bir meselesidir.

Güvenlik kavramı hem uluslararası ilişkiler disiplininin hem de kamu yönetimi disiplininin inceleme alanında yer alır. Kamu yönetimi disiplininin bir inceleme alanı olduğunda kavram; devlet, hükümet, ideoloji, kimlik, toplumsal yapı, kamu düzeni, suç, kabahat, polislik, iç güvenlik, toplumsal çatışma, meşruiyet, yaşam kalitesi, tehlike, risk, tehdit vb. gibi kavramlarla ilişkilidir. Hukuk, kamu yönetimi, siyaset, kriminoloji, sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, antropoloji, ekonomi, uluslararası ilişkiler, sağlık vb. gibi disiplinlerle de iç içedir.

TEMEL KAVRAMLAR

Güvenlik kavramının iyi anlaşılabilmesi tehlike, risk, tehdit, varlık, güvenlik ve emniyet kavramlarının incelenmesini gerektirir.

Tehlikenin İki Türü: Risk, Tehdit

İbn Haldun (2020: 400) insanların, ihti-

yaçlarını karşılarken haksızlıklar yapabilmelerinin ve başkalarının varlıklarına el uzatabilmelerinin doğalarının bir sonucu olduğunu tespit etmiştir. Hobbes (2020: 101) bu ortamı “Herkesin herkese karşı savaş halinde olabildiği ortam” olarak betimlemiş ve böyle bir ortamda güvenliğin sağlanmasının zorunlu olduğunu savunmuştur. Çünkü böyle bir ortamda varlıklara yönelik haksız kasıtlı saldırılar gerçekleşmesi riski vardır. Böyle bir saldırının (tehlikenin) yarattığı zarar olasılığının (riskin) gerçeğe dönüşmesi (tehdidin gerçekleşmesi) korkusu, varlıklar ve onlara değer atfedener için korunma ihtiyacını ve güvenliği bir hak haline getirmektedir. Ancak varlıklar sadece kasıtlı saldırılar sınıfındaki tehlikeler nedeniyle değil, kasıtlı olmayan faaliyetler, davranışlar vb. sınıfındaki tehlikeler nedeniyle de zararlarla yüzleşebilirler. Varlıklar tehlikelerin eğitimsizlik, tedbirsizlik, ihmâl, öngöremezlik vb. gibi nedenlerle gerçekleşmesiyle de zararlara maruz kalma riskiyle karşı karşıya olabilirler. Korunma ihtiyacı ve güvenlik bu türdeki tehlikelerin sebep olduğu risklerin gerçeğe dönüşmesi korkusu nedeniyle de varlıklar ve onlara değer atfedener için bir hak haline gelir.

Örneğin bir insan, sağlık hizmeti aldığı bir sağlık kuruluşunda art niyetli kişilerin kasıtlı fiziksel saldırıları neticesinde yaşamını kaybedebileceği gibi, kendisine kasıt olmaksızın yanlış iğne yapılması ya da yanlış tedavi uygulanması nedeniyle de yaşamını kaybedebilir. Bir otomobil kilit sisteminin zayıflığı nedeniyle çalınabilir ya da genel muayene ve bakımlarının zamanında yapılmaması sonucunda fren sisteminde meydana gelen bir sorun nedeniyle trafik kazasına karışabilir. Bir okuldaki öğrencilerin yemeklerine kasıtlıca zehir karıştırılabileceği gibi, öğrenciler bozuk gıdadan dolayı da zehirlenebilirler. Varlıklara yönelebilecek bu iki türdeki tehlikelerin varlıklara zarar verme olasılığı korunma ihtiyacını ve güvenliği

onlar ve onlara değer atfedilenler için bir hak haline getirir.

Her iki türdeki tehlikelerin yarattığı zarar olasılığının (riskin), bir olasılık olmaktan öteye geçip gerçekleşmesi, yani tehdidin oluşması korkusunun ortaya çıkardığı korunma ihtiyacı, devletleri ve hükümetleri harekete geçiren temel saiktir. Devletler ve hükümetler, tehlikelerin bu iki türü nedeniyle tehlikelere mahsus biçimde yapılandırdıkları ve görevlendirdikleri sorumlu birimleri kullanarak varlıkların güvenliğini sağlamak zorundadırlar. Üstelik bunu yaparken kendilerine ait olmasa da varlıkların değerini sorgulamaz, varlıklara yasallık çerçevesinde değer atfedilmiş olmasını o varlıkların güvenliğini sağlamak için yeterli görürler. Bu anlayışın kurumsallığı devletlerin ve hükümetlerin toplumsal meşruiyeti açısından zorunludur.

Varlık

Jenkins (1998: 4) varlık kavramını “Değeri olan ve korunmaya ihtiyacı bulunan herhangi bir şey” olarak tanımlamıştır. Buna göre varlık “mevcudiyeti önemli görülen” (Talbot ve Jakeman, 2009: 261-263), yokluğunda ya da etkisizliğinde huzursuzluk ve kaygı hissedilebilen, bu nedenle tehlikelere karşı korunması gerektiği düşünülen “herhangi bir şey”dir. Bir “şey”in varlık olarak kabul edilebilmesi için ekonomik, siyasal, teknolojik, toplumsal, kültürel, dinsel vb. bakımlardan atfedilmiş bir değerinin bulunması yeterlidir. Bu değer devlet ya da insan tarafından atfedilmiş olabilir. Bu minvalde bir devletin kendisi ve sahip oldukları da birer varlıktır, bir devletin vatandaşları olsun ya da olmasın millî sınırlar içerisindeki tüm insanlar ve o insanların sahip oldukları da birer varlıktır. Kurum ve kuruluşlar, tesisler, gayrimenkuller, mal/mülk, para, teknoloji, kültür, bilimsel ve meslekî bilgiler, üretim imkânları ve süreçleri, altyapılar, ulaşım im-

kânları, menkul kıymetler, yeraltı ve yerüstü kaynakları, madenler, yatırım planları, yaşanabilir çevre, bitkisel ve hayvansal gıdalar, çevrede ve doğada yaşayan hayvanlar ve bitkiler varlıktır. Varlık kavramının kapsamına itibar, saygınlık, yetenek, beceri, güven/lik duygusu, aidiyet duygusu, geçmişe saygı, gelecekte umutluluk, toplumsal yaşamın kesintisiz işleyişi, yaşam kalitesi, kendini geliştirebilme fırsatları, insan onuruna saygı da girer. Siyasî ve kültürel kimlikler, devlet sırları, ticarî sırlar, haklar, özgürlükler, işleyen sistemler, kişiler ve kuruluşlar arasında süregelen yasal ilişkiler, yazılımlar, teknolojik araç-gereçler, hedefler, daha iyiye ulaşma irade ve azmi, değerler, kurumsallıklar, toplumsal kurallar, kamu düzeni de devletlerin ve insanların sahip oldukları varlıklardandır. Varlıklarda can kayıpları, sağlık sorunları, maddî kayıplar, itibar kayıpları, korku, tedirginlik vb. yaşanmaması o varlıklar için güvenliğin sağlandığı anlamına gelir. Nitekim Wolfers (1962: 150) güvenliği varlıklara yönelik “saldırıların gerçekleşmemesi” ya da “saldırıların gerçekleşebileceği korkusunun olmaması” biçiminde tanımlamıştır.

Güvenlik ve Emniyet

Güvenliğin sorumlu birimler tarafından amaçlar ve hedefler doğrultusunda etkili ve verimli biçimde sağlanabilmesi “güvenlik” kavramının doğru anlaşılmasını gerektirir. Ancak güvenlik kavramının doğru anlaşılabilmesi “emniyet” kavramını da incelemeye dâhil etmeyi zorunlu kılar. İngilizcede “security” ve “safety” kavramları vardır. Terör saldırıları, insan ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, hırsızlık, darp, gasp, kundaklama, cinsel taciz, silahlı saldırı, cinayet vb. gibi tehlikeler nedeniyle ihtiyaç duyulan nihaî hâl “security” kavramıyla; iklim sorunları, doğal afetler, gürültü kirliliği, çevre kirliliği, bulaşıcı hastalıklar, gıda yokluğu, kasıtlı faaliyetlerle gerçekleşmeyen yangın, trafik kazası, iş kazası, düşerek yara-

lanma, hastaya uygulanan yanlış tedavi/iğne, araçta emniyet kemerinin takılmaması vb. gibi tehlikeler nedeniyle ihtiyaç duyulan nihaî hâl ise “safety” kavramıyla ifade edilir.

Bir konutun ya da iş yerinin vandalizm türündeki saldırılardan korunması amacıyla çeşitli iç güvenlik birimleri tarafından alınan tedbirler “security” kavramını karşılayan “güvenlik” tedbirleri iken, o konutta ya da iş yerinde elektrik tesisatından kaynaklanabilecek yangınlara karşı korunmak amacıyla mülk sahipleri ya da sigorta şirketleri tarafından alınan tedbirler “safety” kavramını karşılayan “emniyet” tedbirleridir. Hırsızlık eylemlerine karşı cadde ve sokaklarda hükümetlerin emrindeki iç güvenlik birimleri tarafından araçlı ve yaya devriye görevleri ifa edilmesi “security” kavramını karşılayan bir güvenlik tedbiri iken, o cadde ve sokaklardaki çöplerin sebep olabileceği kötü kokuların verebileceği zararlara karşı hem o cadde ve sokaklarda ikâmet eden, çalışan vb. kişiler tarafından hem de ilgili hükümet birimleri tarafından çeşitli tedbirler uygulanması “safety” kavramını karşılayan bir emniyet tedbiridir. Bir otomobilin kilit sistemi “security” kavramını karşılayan bir güvenlik tedbiri iken, otomobilin firen sistemiyle ilgili bakımların yapılması “safety” kavramını karşılayan bir emniyet tedbiridir.

İngilizcedeki bu iki kavram arasındaki bu anlam farkı başka bazı dillerde yoktur. Örneğin Fransızcada “sécurité”, İspanyolcada “seguridad”, Almandada “sicherheit” kelimeleri İngilizcedeki bu iki kavramın her ikisini birden karşılayacak şekilde kullanılır. Türkçede “güvenlik” ve “emniyet” kavramları vardır. Türkçedeki bu iki kavram “security” kavramının anlamını karşılayacak biçimde kimi zaman birbirinin yerine kullanılır. “Safety” kavramının anlamını karşılayan Türkçe kavram bazen “emniyet” kavramı, çoğunlukla ise “güvenlik” kavramıdır. İşyerlerinde çalışma süreçlerin-

de meydana gelebilecek çeşitli türdeki sağlık problemlerinin çalışanlara verebileceği zararları yönetme amacına matuf faaliyetler için kullanılan “İş Sağlığı ve Güvenliği” ya da “İş Sağlığı ve Emniyeti” kavramlarında bu kullanım görülmektedir. Türkçedekine ve İngilizce’dekine benzer kullanım Arapçada da vardır. Arapçadaki “al-amnu” kavramı İngilizcedeki “security” kavramının kullanıldığı anlamda, “al’aman” kavramı ise İngilizcedeki “safety” kavramının kullanıldığı anlamda daha çok kullanılır. Genel olarak çeşitli dillerde bu iki kavram özelinde İngilizcede olduğu gibi kesin bir ayrım bulunmadığı görülmektedir.

“Güvenlik” ve “emniyet” kavramlarının, çeşitli dillerde bu şekilde kullanımı nedeniyle, “paranın iki yüzü” türünde bir birliktelik içerisinde oldukları söylenebilir. Ancak bu iki kavramın “birbirinin yerine” ya da “hatalı” kullanımlarının bu alandaki çalışmalar için önemli bir sorun olabileceği ifade edilmelidir. Çünkü “security” kavramını karşılayan tehlikelerin gerektirdiği “güvenlik” ile “safety” kavramını karşılayan tehlikelerin gerektirdiği “emniyeti” sağlamakla sorumlu olan kurum ve kuruluşların yetki ve görevlerinin birbirinden ayrıştırılması güvenlik ve emniyet tedbirlerinin etkililiğinin ve verimliliğinin gereğidir.

GÜVENLİĞİ SAĞLAMAK DEVLETİN GÖREVIDİR

Güvenlik etkili yönetim faaliyetleriyle sağlanabilir. Bu uğurdaki yönetim faaliyetlerinin amaçlı, planlı, organize, koordineli, işbirlikli, ölçülebilir, denetlenebilir ve geliştirilebilir olması elzemdir. Kamu yönetimi açısından hem nihaî bir hâl olarak güvenliğin sağlanmasının hem de bu uğurdaki yönetim faaliyetlerinin asıl sorumlusu siyasî otoritelerdir.

Siyasî otoriteler olan devletler adına güvenliği sağlama ve muhafaza etme faaliyet-

lerini hükümetler yürütürler. Hükümetler bu faaliyetleri kamu hukuku tüzel kişiliğine sahip kurumları ve birimleri aracılığıyla yürütürlerken ihtiyaç duyduklarında özel hukuk kişilerine de sınırlı roller verebilirler. Ancak devletlerin ve hükümetlerin güvenliğin sağlanması konusundaki sorumlulukları özel hukuk kişilerine verilen bu rollere rağmen değişmez. Devletler ve hükümetler millî sınırlar içerisinde çeşitli türden varlıkları çeşitli türden tehlikelerin verebileceği zararlara karşı korumak için ihtiyaç duyulan yönetim faaliyetlerini bizzat gerçekleştirmek ve işbirliği yaptıkları aktörlerle gerçekleştirilmesini temin etmek konusunda her zaman yükümlüdürler.

KOLLUK VE DİĞER GÜVENLİK BİRİMLERİ

Güvenliği gerektiren tehlikeler saldırı niteliğinde olabileceği gibi eğitimsizlik, tedbirsizlik, ihmâl, öngöremezlik vb. gibi nedenlerle de gerçekleşebilir. Bu nedenle güvenlik salt kasıt içeren saldırgan eylemler gereğince hak görülen ve talep edilen bir durum olarak anlaşılabilir. Başka bir ifadeyle suçtan başka faktörler de korunma ihtiyacına etki ederek güvenliği gerektirir. Bilgin (2010: 32) tarafından da ifade edilmiş olduğu üzere güvenlik politikalarının artık sadece savaşları önlemek için değil, insanların mutluluk ve refahını sağlamak için yapılması gerektiği bunu göstermektedir. Bu nedenle hükümetler güvenlik sorunlarına yol açan durumları, eylemleri vb. sadece suç olarak görüp bunlarla baş etmek için kolluk anlayışını kurumsallaştırmamalı, suç olmamasına rağmen güvenlik ve emniyet sorunlarına yol açan durumlara, eylemlere vb. karşı da iç güvenlik birimleri kurmalıydılar. Nitekim İngiltere'deki "safety" kavramının anlamı bunu gerektirmektedir.

Devletler ve hükümetler millî sınırları içerisinde güvenliği ve emniyeti sağlamayı gerekti-

ren tehlikelerin var ettiği riskleri yönetebilmek için çeşitli kurumlar ve birimler oluşturmuşlardır. O kurumlar ve birimler toplumsal düzeni aksatan ya da suç sayılan eylemlerin kasıtlı ya da taksirle gerçekleş(tiril)mesini önlemek, bu türdeki eylemler gerçekleş(tirdi)ğinde ise o eylemlerin sorumlularını adalet mekanizmasına teslim etmekle yükümlüdürler.

İngilizce'deki "security" kavramıyla ifade edilen nihaî hâl olan "güvenliği" sağlamak için hükümetler "kolluk" adı verilen iç güvenlik birimleri kurmuşlardır. İhtiyaçlar ve zorunluluklar gereğince kurdukları kolluk birimlerinin bazılarında genel kolluk, bazılarında ise özel kolluk statüsü vermişlerdir. Polis, jandarma ve sahil güvenlik adı verilen kolluk birimleri birçok devletin millî sınırları dahilinde güvenliği sağlamak için genel kolluk statüsünde görev yaparlar. Bu kolluk birimleri ülkesel sınırlar içerisinde kendi sorumluluk alanlarında kanunların verdiği yetki ve görevler çerçevesinde kamu güvenliğini sağlamakla görevlidirler. Özel kanunlarla kurulmuş olan özel kolluk birimleri ise o kanunların tanımladığı alanlarda kendilerine verilen sınırlı yetkileri genel kolluk adına kullanarak kamu güvenliğinin sağlanmasına katkı sunarlar. Bazı hükümetler güvenliğin sağlanması konusunda gerekli gördükleri hallerde genel kolluk ve özel kolluk birimleri haricinde de iç güvenlik birimleri kurarlar. Devletlerin jeopolitik konumları ve jeostratejik önemleri, toplumların yapısı, yönetim anlayışındaki farklılıklar vb. bunu meşrulaştırabilir. Bu kolluk birimleri ile varsa diğer iç güvenlik birimleri devletlerin kamu yönetimi teşkilatlanması içerisinde birbirinden farklı isimler alabilen kurumlara bağlı olarak güvenlik hizmetleri sunarlar.

İngilizce'deki "safety" kavramıyla ifade edilen nihaî hâl olan "emniyeti" sağlamak için de hükümetler çeşitli birimler kurmuşlardır. Bu birimler iç güvenlik birimleri olarak adlan-

dırılmaz. Bu birimler kolluk da değildir. Ancak bu birimler özellikle Soğuk Savaş'tan sonra güvenliğin genişleyen ve derinleşen anlamları gereğince de karşılanması önemli hale gelmiş olan bazı hizmetleri sunarlar. Bu birimleri kolluktan, sundukları kamu hizmetlerini ise kolluk tarafından sunulan hizmetlerden ayırmak mümkünse de bu birimlerin görevlerini “güvenlik” ya da “emniyet” kavramlarıyla kesin olarak sınıflandırabilmek mümkün değildir. Daha önce ifade edilmiş olan “güvenlik ve emniyet kavramlarının ‘paranın iki yüzü’ türünde bir birliktelik içerisinde oldukları” söylemi tam da bu birimlerin görevlerini ifade etmeye uygundur. Hükûmetlerin adalet, güvenlik, sağlık, ekonomi, eğitim, kültür, teknoloji, ticaret, enerji, çalışma, sosyal güvenlik, spor, iklim, şehircilik, çevre, orman, tabii kaynaklar, gıda, tarım, altyapı, siyaset, aile, istihbarat vb. ile ilgili birimleri millî sınırlar içerisinde güvenliği ve emniyetin sağlanması için işe koşulan yönetim süreçlerinden sorumlu birimlerdir.

ŞİDDET KULLANIMI, ÖZGÜRLÜK SINIRLAMASI VE MEŞRUIYET

Weber'in (2014: 459) ifade etmiş olduğu üzere devlet şiddet araçlarını kullanma hakkına sahip olan meşru yegâne örgütlenmedir. Şiddet araçlarının kullanımına özellikle güvenlik hizmetlerinde ihtiyaç vardır. Devletler güvenliği sağlayabilmek için gerektiğinde şiddet araçlarını kullanmak zorunda kalırlar. Ancak Waltz'un (1979: 103-104) da vurguladığı üzere “bir devlet şiddet kullanımında değil, meşru şiddet kullanımında tekele sahiptir.” Dahası meşru da olsa millî sınırlar içerisinde şiddetin kullanımına artık itirazlar vardır. Devletler artık millî sınırları içerisinde gerektiğinde uyguladıkları şiddeti kolayca meşrulaştırmaz hale gelmişlerdir (Hardt ve Negri, 2004: 25-27). Böyle bir ortamda güvenliğin sağlanmasından sorumlu birimlerin, önleyici ve adli

nitelikteki yetkilerini kullanırlarken, şiddete başvurmak nedeniyle devletin meşruiyetinin tartışılmasına yol açmama konusunda hassas davranmaları elzemdir.

Güvenliğin sağlanması sürecinde gerektiğinde haklar ve özgürlükler sınırlandırılabilir. Kadim “güvenlik-özgürlük ikilemi”-ne dair tartışmadaki, güvenliğin talep edilmesi halinde haklardan ve özgürlüklerden bazı durumlarda feragat edilmesi gerektiğine dair anlayış buna uygulayıcılar açısından haklılık kazandırabilir. Ancak bu konu da devletin ve hükûmetin meşruiyeti açısından sorunlu bir konudur. Bu nedenle güvenliğin sağlanması sürecinde devletin ve hükûmetin meşruiyetinin korunması için çaba gösterilmeli, haklar ve özgürlükler asgarî düzeyde sınırlandırılmalıdır. Güvenliğin toplumun tüm kesimlerini memnun edecek biçimde sağlanabilmesi için “devletin ve hükûmetin meşruiyeti kaygısı” güvenlik birimleri tarafından her an hissedilmelidir.

KAYNAKÇA

- Bilgin, P. (2010), “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”, *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(14), 30-53.
- Hardt, M., Negri A. (2004), *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*, The Penguin Press, New York.
- Hobbes, T. (2020), *Leviathan*, (Çev. S. Lim), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- İbn Haldun. (2020), *Mukaddime Cilt I-II*, (Haz. ve Çev. A. Tekin), İlgi Kültür Sanat, İstanbul.
- Jenkins, B. D. (1998), “Security Risk Analysis and Management”, *Countermeasures, Inc.*, https://home.nr.no/~abie/RA_by_Jenkins.pdf, (03.02.2014).

- Talbot, J., Jakeman, M. (2009), *Security Risk Management: Body of Knowledge*, John Wiley and Sons Inc, New Jersey.
- Waltz, K. N. (1979), *Theory of International Politics*, Addison-Wesley Publishing Company, California.
- Weber, M. (2014), *Sosyoloji Yazıları, (Çev. T. Parla), Deniz Yayınları, İstanbul.*
- Wolfers, A. (1962), *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*, The Johns Hopkins Press, Baltimore.

rilmesi ya da görevlendirilmemesi hususunda yetkili komisyonlar tarafından kararlar alınması için kullanılır. Gerek güvenlik soruşturmasının usulüne uygun biçimde yapılması gerekse elde edilen verilerin yetkili komisyonlarda değerlendirilmesi suretiyle kişiler hakkında nesnel kararlar alınması devletin meşruiyeti için önemlidir. Bu süreçlerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümlerine aykırılık içermemesi hukuk devleti ilkesine bağlılığın gereğidir.

Güvenlik hizmetlerinin amaçlarından birinin varlıklara yönelik herhangi bir tehlikenin gerçekleşmesini önlemek olduğu dikkate alındığında, güvenlik soruşturması işleminin, “güvenlik” kavramının ontolojik anlamı ile uyumlu bir işlem olduğu ifade edilebilir.

GÜVENLİK SORUŞTURMASI

Hüseyin ARAS

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, huseyinaras06@gmail.com, orcid: 0000-0001-8117-6574

YASALLIĞI, HUKUKÎLİĞİ, MEŞRUIYETİ

Güvenlik soruşturmasına ilişkin temel ilkeler, kurallar, usuller, esaslar, yöntemler vb. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde “7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu” ve “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile düzenlenmiştir. İşlemin yasal dayanağı vardır.

GİRİŞ

Güvenlik soruşturması kurum ve kuruluşlarda görevlendirilecek kişilerin “güvenilirliklerini” tespit etmek amacıyla yapılan işlemidir. Devletin güvenliğinin tehlikeye düşürülmemesi, faaliyetlerinin amaçlarıyla uyumlu biçimde gerçekleştirilmesi, menfaatlerinin korunması vb. için kamu hizmetlerinin güvenilebilir kişiler tarafından yerine getirilmesine duyulan ihtiyaç bu işlemi gerekli hale getirir. Görevlendirilen birimler tarafından devletin arşiv kayıtlarında ve kişilerin yaşamlarını sürdürdükleri yerlerde önemli görülen hususlar dâhilinde incelemeler gerçekleştirilerek yapılır. Bu incelemeler esnasında gizlilik esaslarına uyulması elzemdir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı” başlıklı 70.maddesi “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.” der. “Kişilerin güvenilirlikleri” bazı görevler için “görevin gerektirdiği nitelikler” arasında sayılabileceğinden, güvenlik soruşturması, bir işlem olarak, Anayasaya aykırılık taşımaz. Irk, dil, din, renk, cinsiyet, mezhep, siyasi düşünce, felsefi inanç vb. gibi nitelikler kamu hizmetine alınmada ölçütler olarak kullanılmadığı takdirde, kişilerin güvenilirlikleri üzerinden bu amaçla yapılan nihaî

Güvenlik soruşturmasıyla elde edilen veriler kişilerin kurum ve kuruluşlarda görevlendi-